

Motion till riksdagen 2020/21:730

av Staffan Eklöf m.fl. (SD)

Svenska livsmedel

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett importförbud för animalieprodukter där djur utsatts för ett systematiskt onödigt lidande som väsentligt strider mot svensk djurskyddslagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk ursprungsmärkning av animaliska produkter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kulturmärkning av svenska matprodukter av stort kulturhistoriskt värde och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka inom EU för att få till stånd regler om livsmedelsmärkning som minskar risken för spridning av den afrikanska svinpesten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet med kontroller av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka sanktionsmöjligheterna mot dem som fuskar med livsmedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en förflyttning av ansvaret för livsmedelskontrollen till att ligga endast på statlig nivå och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lägre temperaturer för hantering av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till ett kompletterande samhällsstöd till lanthandlare och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en mer restriktiv inställning till reklam för ohälsosam mat riktad till barn och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beredskapslager för livsmedel ska återupprättas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Livsmedelsverket ska få det samordnande ansvaret för uppbyggande och vidmakthållande av lager för livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tvingande krav i offentlig upphandling på livsmedel som är producerade i enlighet med svensk lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning på en större andel närproducerade livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen för upphandling bör ses över så att tillämpliga undantag finns för behov av ändrade inköpsmönster till följd av kriser och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enklare regler för småskaliga slakterier och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enklare regler för gårdsförsäljning av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att skyndsamt uppfylla tidigare tillkännagivande och därmed tillåta gårdsförsäljning av lokalt producerade alkoholhaltiga drycker och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska ta fram en konkret plan för sanering av militärflygplatserna och återkomma till riksdagen och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU-lagstiftningen för nya livsmedel och för livsmedel framställda med modern växtförädlingsteknik ska tillåta medlemsstater att utfärda nationella godkännanden, så länge den aktuella medlemsstaten kan visa att livsmedlet inte riskerar att släppas ut på marknaden i andra EU-länder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Värna det svenska djurskyddet

Sverige har kanske världens mest ambitiösa djurskydd. Det är något vi bör vara stolta över och som bör värnas. Det är viktigt att det finns förutsättningar för ett upprätthållande av djurskyddet, inte minst genom att vår djur- och livsmedelsproduktion ska behålla sin konkurrenskraft.

Många svenskar äter i dag utan att veta om det kött från djur som har halal- eller koscherslaktats. Slaktmetoderna innebär i korthet att djuren slaktas och avblodas helt utan bedövning. Det innebär ett utdraget dödsförlopp med onödigt lidande, smärta och ångest. Enligt en fransk kartläggning kan det ta upp till elva minuter innan de panikslagna korna dör av blodförlust. Enligt Jordbruksverket är obedövad slakt ”förenat med smärta för djuren” samt att djur som utsätts för denna slaktmetod är ”medvetna och känner smärtan längre innan de förlorar medvetandet än vad man tidigare trott”. Problematiken behöver angripas ur flera vinklar. Dels måste Sverige inta en stark hållning inom EU och arbeta för generella förbud för denna form av slakt inom hela unionen,

dels måste Sverige aktivt söka undantag i EU så att Sverige kan förbjuda import av kött som slaktats med metoder som avviker från intentionerna i svensk djurskyddslagstiftning. Sverige ska kräva att all mat som upphandlas via offentlig upphandling garanteras komma från djur som slaktats och avblodats efter bedövning i enlighet med svenska djurskyddsregler.

Obligatorisk ursprungsmärkning av animaliska produkter

Nötkött, fisk, ägg och vissa andra livsmedel som exempelvis honung, frukt och olivolja ska enligt reglerna alltid märkas med ursprung, det vill säga märkningen ska visa varifrån produkterna kommer. För nötkött finns speciella regler med krav på märkning med ursprung. Om varan är märkt med ”Ursprung Sverige” betyder det att djuret är fött, uppfött och slaktat i Sverige.

Om importerat kött mals till köttfärs i en butik i Sverige får den alltså inte heta ”svensk köttfärs” eller vara märkt med svensk flagga. Vid köp av honung, fisk, skaldjur och blötdjur, till exempel musslor, i butik ska information ges om varifrån produkten kommer, ursprungsland eller fångstzon.

Utländsk djurhållning skiljer sig ofta från svensk när det gäller till exempel synen på antibiotika, hormoner, djurtransporter, djurhållningsformer och slaktmetoder. Därför är det angeläget att öka konsumenternas möjlighet att göra aktiva val när de köper livsmedel.

Från och med december 2014 måste EU-länderna även märka kött av gris, får, get och fjäderfä med ursprungsland eller härkomstplats. Det är ett steg i rätt riktning men långt ifrån tillräckligt.

Sedan tidigare har riksdagen gett ett tillkännagivande om att regeringen inom EU i alla relevanta sammanhang ska driva frågan om obligatorisk ursprungsmärkning av alla köttprodukter inklusive sammansatta produkter, vilket givetvis Sverigedemokraterna ställer sig bakom och förutsätter att regeringen kommer att respektera tillkännagivandet.

Alla animaliska produkter bör märkas med ursprung i varje led i produktionskedjan. Detta ska gälla såväl charkvaror och sammansatta produkter som mat på restaurang. Mejeriprodukter som idag står helt utanför märkningskrav vill vi inkludera i obligatoriska märkningssystem.

Det är viktigt med ursprungsmärkning av svenska mejeriprodukter och bättre kommunikation av svenska mervärden ut till konsumenterna. Därför ser vi positivt på Svensk märkning AB, som bildades 2015 av Svensk Dagligvaruhandel, Livsmedelsföretagen och LRF för att göra det lättare för konsumenter att hitta svensk mat i livsmedelsbutikerna, vilket ligger väl i linje med vad kunderna vill ha.

Kulturmärkning av livsmedel

Maten spelar ofta en central roll i vårt leverne. Förutom att vara en nödvändig näringskälla är den också bärare av traditioner, kultur och upplevelser. Sverige har många traditionella matprodukter som är nära sammankopplade till vårt land, vår miljö och vår kulturhistoria, vilket förtjänar att lyftas fram. I dagsläget finns dock inga nationella

regleringar för att skydda eller uppmärksamma svensk högkvalitativ mat. Mot bakgrund av ovanstående behöver ett nationellt regelverk för märkning av kulturhistoriskt värdefulla svenska matprodukter tas fram, vilket skulle medföra positiva effekter för både besöksnäringen och landsbygdsutvecklingen. De nationella märkningsreglerna skulle komplettera EU:s skyddade beteckning för livsmedel och jordbruksprodukter.

Minskad smittspridning

Den afrikanska svinpesten sprider sig inom EU och flera medlemsstater har drabbats. Virusnet angriper både vildsvin och tamgrisar. Det orsakar stora problem för grisnäringen i de länder där sjukdomen finns. Sjukdomen är mycket smittsam och kan bland annat sprida sig via animaliska livsmedel som slängs i naturen och som sedan äts av vildsvin. Utbrott av andra sjukdomar har också skett efter slarvig hantering av livsmedel, till exempel mul- och klövsjuka. Med tanke på de stora konsekvenserna, är det rimligt med ett krav på informativ märkning på produkter från gris i de länder där sjukdomen finns idag, om vad man ska undvika för att inte sprida smitta. Det minskar risken för att någon på grund av oförstånd sprider smittan till nya länder. Regeringen bör verka inom EU för att regler om en sådan märkning kommer på plats.

Intensifierad livsmedelskontroll

Livsmedelsfusk bedöms av Livsmedelsverket vara omfattande runt om i världen. Bedrägerier kan involvera komplicerade led av uppfödare, slakterier, charkföretag och grossister. För de flesta livsmedel, inklusive annat kött än nötkött, gäller att ursprunget ska anges om konsumenten annars blir vilseledd.

En konsument får aldrig luras att tro att ett livsmedel kommer från ett annat land, en annan stad eller annan region än vad det faktiskt gör, eller att det producerats enligt ekologiska certifieringsregler när det i själva verket är falskmärkt. För att konsumenterna ska kunna lita på en produkts innehåll och ursprung behöver arbetet med kontroller intensifieras. Myndigheterna måste få mer resurser för detta ändamål. Det behövs ökade sanktionsmöjligheter mot dem som fuskar med livsmedel.

Effektivare och mer likvärdig livsmedelskontroll

Idag har kommunerna ansvaret för livsmedelskontroll. Men det är inte ovanligt att kommuner inte klarar sitt uppdrag och kontrollen är inte alltid riskbaserad. Kontrollen av livsmedel fungerar olika på olika håll i landet och resurserna för livsmedelskontroll är begränsade.

Kontrollen av livsmedel måste ske på säkert sätt och staten bör därför ta ett större ansvar för en effektiv och fungerande livsmedelskontroll i hela Sverige. Länsstyrelserna kontrollerar redan idag att kommunernas kontroll följer lagstiftningen. Genom att helt överföra ansvaret från kommunerna till staten skulle livsmedels- och djurskyddskontrollen behandlas lika. En förflyttning av ansvaret för livsmedelskontrollen till att ligga endast på statlig nivå bör utredas.

Reducerat matsvinn

Matsvinn uppstår i hela livsmedelskedjan och kan förebyggas på olika sätt. Svinnet förekommer i livsmedelsindustrin, butiker, restauranger, storkök och skolkök och i hushållens konsumtionsmönster. Livsmedelsproducenterna och de som paketerar livsmedel är skyldiga att märka produkterna rätt med datum och förvaringstemperatur. Övergripande temperaturkrav för livsmedel ställs i det EU-gemensamma regelverket. Branschriktlinjer föreskriver vid vilken temperatur fisk och fiskprodukter ska förvaras. Produkter som köttfärs, korv och kyckling kan ha annan temperatur. Om producenterna valde en lägre temperatur än de föreskrivna maxtemperaturerna, skulle detta också kunna medföra mindre förstörd mat och därigenom ett reducerat matsvinn. Regeringen bör utreda möjligheten att påverka förordningarna om temperaturkrav för livsmedel samt att ställa högre krav på livsmedelsproducenter och dagligvaruhandel.

Lanthandel

Idag är många mindre samhällen åderlättna på samhällsservice genom nedlagda skolor, butiker och lanthandlare. När liknande institutioner får stryka på foten tenderar det att leda till utflyttning. Läggs en skola ned så leder det i förlängningen till att lanthandeln får sämre underlag och läggs lanthandeln ned försämras elevunderlaget på skolan. Detta går hand i hand. Utarmandet av servicetjänster och institutioner på landsbygden kan även försvåra landets funktion vid kris.

Här bör möjligheterna för ett kompletterande samhällsstöd till lanthandlare utanför kommunernas centralorter utredas, för de många servicetjänster många handlare måste ha för att överleva.

Reklam riktad till barn

Föräldrars försök och strävan att ge sina barn sunda matvanor motverkas av reklam som förhärliigar ohälsosam mat och dryck till barn som ett alternativ till hälsosamma livsmedel, bidrar till en ohälsosam livsstil. Sådan reklam kan förekomma i många sammanhang, till exempel på förpackningar.

Minderåriga är mer påverkbara för reklambudskap, vilket gör det enklare att marknadsföra produkter bland barn. Föräldrar har en fostrande roll och äger rätten att råda och bestämma om vad familjen skall ha för inköpsvanor, utan att behöva utsättas för köptryck med risk för konflikt med barnen.

Föräldrar har beslutanderätt, vilken reklamen inte får ifrågasätta genom att ge barnen felaktiga uppfattningar. Med hänvisning till ovanstående bör regeringen se över nuvarande regelverk och strama åt möjligheterna att rikta osund reklam till barn.

Beredskap

Vad som orsakar nästa kris i Sverige och hur den kommer att gestalta sig är svårt att sja om. Men vi vet att den kommer, vi vet att om vi inte kan säkerställa livsmedelsförsörj-

ningen under kris, så kan resultatet bli katastrofalt. Den viktigaste delen av livsmedelsberedskap ligger i att Sverige höjer sin självförsörjningsgrad. Men begränsade lager som möjliggör för det svenska folket att klara sig utan livsmedelsimport i några veckor till ett par månader ger marginaler som är mycket viktiga när staten arbetar för att få kontroll på en kris. Beredskapslager för livsmedel ska återupprättas.

Livsmedelsverket ska få det samordnande ansvaret för uppbyggande och vidmakthållande av lager för livsmedel.

Offentlig upphandling

Många kommuner och landsting köper i dag in livsmedel som är olagliga att producera i Sverige enligt gällande miljö- och djurskyddslagstiftning. Samtliga livsmedel som upphandlas offentligt ska vara producerade enligt gällande svensk miljö- och djurskyddslagstiftning när det är möjligt.

Den offentliga sektorn är en stor kund till jordbruket. En satsning bör göras för att i första hand öka andelen närproducerade livsmedel, som gärna också kan vara ekologiska, i de offentliga upphandlingarna. De inköpsregler som offentliga sektorn fastslår ska i första hand gynna närproducerad mat. De krav på andel ekomärkt mat i offentliga kök som många kommuner satt upp överstiger på många håll den mängd lokalt producerad ekomärkt mat som finns. Målsättningen om ekologisk produktion leder alltså till import. Det är orimligt. Sverige har i flera avseenden högre minimikrav enligt gällande lagstiftning på matproduktionen än EU och vår offentliga sektor ska i ljuset av detta inte missgynna svensk och lokal produktion. Finland kan tjäna som inspiration och modell, eftersom de har modeller för offentliga inköp av i första hand finskproducerad mat. Om tvingande regler för kommuner och landsting i det här avseendet inte anses förenliga med EU-reglerna för den inre marknaden, bör Sverige verka för att ändra EU-reglerna för att möjliggöra sådan styrning.

Coronakrisen har aktualiserat att även Sverige kan drabbas av kriser, däribland störningar av handelsflöden. Torkan sommaren 2018 visade också att samhället kan ha behov av att stödköpa svenska produkter tillfälligt för att undvika konkurser på grund av tillfällig kris. Som en del i krisberedskapen bör lagstiftningen som styr upphandling ses över så att tillämpliga undantag finns för ändrade inköpsmönster till följd av kriser.

Småskaliga slakterier

Småskaliga slakterier är viktiga för att möjliggöra ett ökat utbud av närproducerade och högkvalitativa livsmedel. Dessutom bidrar de småskaliga slakterierna till kortare djurtransporter, lokala arbetstillfällen och levande bygder. Fler småskaliga slakterier ska kunna etableras, därför behöver reglerna kring dessa ytterligare förenklas.

Gårdsförsäljning av livsmedel

I dag finns ett växande intresse för gårdsbutiker på landsbygden, där fler vill sälja närodslade och egenproducerade varor. Detta är viktigt ur flera aspekter, dels för det

lokala näringslivet i både liten och stor omfattning, dels för arbetsmarknaden på landsbygden. Dagens regelverk gör många gånger att framställning och försäljning av livsmedel blir onödigt krånglig. Här bör regeringen arbeta för enklare regler för gårdsförsäljning av livsmedel.

Gårdsförsäljning av alkohol

Det har på senare tid blivit allt vanligare med lokala vinodlingar och småskalig tillverkning av malt- och spritdrycker i Sverige. För att dessa verksamheter ska kunna växa till sig och främja landsbygdsturism, företagande och arbetstillfällen är det nödvändigt att det också i Sverige blir tillåtet med gårdsförsäljning av lokalt producerade alkoholdrycker. Enligt EU:s konkurrenskommissionär skulle försäljning av lokalt producerade alkoholdrycker direkt till konsumenterna inte innebära att det statliga alkoholmonopolet måste avskaffas. Det finns således inget juridiskt hinder för att tillåta gårdsförsäljning av lokalt producerade alkoholhaltiga drycker. Gårdsförsäljning skulle inte heller äventyra folkhälsan. Gårdsförsäljning bör tillåtas och regeringen bör återkomma med förslag som möjliggör detta.

Vatten

Vatten är ett livsmedel som vi i Sverige ofta tar för givet. Även om vi har stor tillgång, finns det hot mot våra vattentäkter. Användningen av PFAS på landets flygplatser vid brandbekämpning har visat sig resultera i föroreningar i vattentäkter. Militärflygplatser har staten själv kontroll över. Trots det har sanering inte gjorts överallt där det behövs. Militärflygplatsen i Karlsborg har konstaterade föroreningar som hotar att nå Vättern, som redan idag är en vattentäkt för flera hundra tusen människor och som är tänkt att bli det för många fler. Det är viktigt att föroreningarna tas om hand så skyndsamt som möjligt. Därför ska regeringen skriva fram en konkret plan för sanering av militärflygplatserna och återkomma skyndsamt till riksdagen.

Nya livsmedel

Insekter som livsmedel och som foder kan vara en viktig del av en framtida livsmedelsproduktion som är resurssnål och som kan sluta kretslopp. Godkännandet av nya livsmedel görs idag EU-gemensamt genom förordningen för nya livsmedel. Skälet för det är att den inre marknaden i EU bara ska omfatta sådant som alla medlemsstater har accepterat. Utvecklingen av sådana livsmedel har gått olika snabbt i olika länder inom EU, eftersom det är godkänt att kommersiellt använda insekter som livsmedel endast i vissa EU-medlemsstater. Det är tydligen en följd av olika tolkningar av en tidigare version av förordningen för nya livsmedel.

Det visar vägen för en ny modell för EU-lagstiftning som främjar teknikutveckling. Den ska tillåta godkännanden på nationell nivå, samtidigt som den inre EU-marknaden påverkas så lite som möjligt och med en fortsatt hög nivå av försiktighet. Modellen är möjlig att använda på flera områden. EU-lagstiftningen för nya livsmedel, såväl som för

livsmedel framställda med modern växtförädlingsteknik ska inte som idag endast leda till godkännanden på EU-nivå, utan ska kunna tillåta nationella godkännanden, till exempel direkt efter Europeiska livsmedelssäkerhetsmyndighetens säkerhetsbedömning, så länge den aktuella medlemsstaten kan visa att livsmedlet inte riskerar att släppas ut på marknaden i andra EU-länder. På så sätt kan en medlemsstat gå före och utveckla nya livsmedel. Dessa livsmedel kan sedan gå in i EU-systemet och godkännas på hela EU-marknaden på vanligt sätt.

Staffan Eklöf (SD)

Martin Kinnunen (SD)

Yasmine Eriksson (SD)

Runar Filper (SD)

Mats Nordberg (SD)